

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Фінансовий контролінг»

Ступінь освіти	Магістр
Освітня програма	«Фінанси, банківська справа та страхування»
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС
Тривалість викладання	2 семестр, 3 чверть
Обсяг навчальних занять:	120 год.
у т.ч. аудиторні заняття	4 години на тиждень
лекції	2 години на тиждень
практичні	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: Економічного аналізу і фінансів

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2885>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams - команда «Фінансовий контролінг»

Інформація про викладачів:

	Штефан Наталія Миколаївна, (лекції та практичні) доцент кафедри, кандидат технічних наук
	Персональна сторінка: https://eaf.nmu.org.ua/ua/pro_kaf/title_shtefan.php
	E-mail: shtefan.n.m@ nmu.one

1. Анотація до курсу

Освітня компонента «Фінансовий контролінг» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу фахової підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на першому році навчання. Вона забезпечує загальний та професійний розвиток здобувача та спрямована на отримання поглиблених знань з фінансового контролінгу для забезпечення високого рівня організації фінансового контролінгу, методів і прийомів інформаційної підтримки, координації та контролю прийняття фінансово-економічних рішень.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни– набуття теоретичних знань та практичних умінь, формування компетентностей з фінансового контролінгу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансовий контролінг»:

- з'ясування сутності фінансового контролінгу, його необхідності та функціональних завдань;
- оволодіння навичками організації фінансового контролінгу, практичного застосування його методів і технологій;
- набуття навичок стратегічного фінансового контролінгу;
- оволодіння інструментарієм оперативного фінансового контролінгу;
- освоєння методичних прийомів трансфертного ціноутворення та контролінгу витрат;
- освоєння механізмів бюджетування та бюджетного контролю у сфері бізнесу;
- оволодіння інструментарієм контролінгу поведінки;
- ознайомлення із сучасними методами фінансової діагностики підприємств та їх рейтингування.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні, а саме:

- вміти збирати принципову інформацію та аналізувати основні фактори впливу економічного, технічного та фінансового характеру для вирішення завдань фінансового контролінгу;
- вміти планувати і аналізувати стратегії розвитку суб'єктів господарювання, аргументуючи їх вибір. Знати існуючі наукові підходи і методи щодо фінансового контролінгу;
- вміти аналізувати ситуації на фінансових ринках і виявляти їх вплив на діяльність суб'єктів господарювання;
- використовувати сучасні методи аналізу у системі фінансового контролінгу;
- вміти оцінювати ефективність діяльності суб'єктів господарювання різними підходами;

- застосовувати наукові підходи до формування та обґрунтування ефективних стратегій у сфері фінансового контролінгу; вміти обґрунтовувати і застосовувати вибір управлінських рішень в діяльності суб'єктів господарювання;
- вміти застосовувати удосконалення критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства;
- вміти визначати цілі стратегії розвитку суб'єктів господарювання підприємства;
- здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання, створювати та удосконалювати моделі фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового контролінгу для прийняття рішень; вести пошук, накопичення та обробку наукової інформації в сфері фінансового контролінгу;
- виконувати індивідуальні науково-навчальні завдання з метою поглиблення знань в сфері фінансового контролінгу;
- обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів;
- вміти адаптувати традиційні інструменти до специфічних особливостей діяльності суб'єктів господарювання;
- формулювати висновки та пропозиції.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

1. Основи фінансового контролінгу. Контролінг як інструмент управління підприємством.

1.1. Необхідність впровадження системи фінансового контролінгу в діяльність підприємства.

1.2. Мета, предмет, методи та об'єкти контролінгу. Функції та завдання контролінгу.

1.3. Зміст, призначення та організація системи раннього попередження.

1.4. Організація фінансового контролінгу на підприємстві.

2. Види фінансового контролінгу.

2.1. Стратегічний фінансовий контролінг.

2.2. Оперативний фінансовий контролінг.

2.3. Взаємозв'язок стратегічного й тактичного фінансового контролінгу.

2.4. Координація як центральна функція контролінгу.

3. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу

3.1. Безбюджетна діяльність (beyond budgeting) як альтернатива бюджетуванню.

3.2. Календар бюджетування та бюджетної звітності.

3.3. Проблема достовірності показників, що містяться в бюджетах та у звітах про їх виконання.

4. Внутрішнє (трансфертне) ціноутворення.

- 4.1. Поняття внутрішніх (трансфертних) цін.
- 4.2. Функції та цілі трансфертного ціноутворення.
- 4.3. Система центрів відповідальності (центрів доходів, центрів витрат) як передумова запровадження трансфертного ціноутворення.
- 4.4. Методи трансфертного ціноутворення.
- 4.5. Фактори, що впливають на застосування різних методів трансфертного ціноутворення.
- 4.6. Конфлікти інтересів у процесі трансфертного ціноутворення.
- 4.7. Стратегічні наслідки трансфертного ціноутворення..

5. Методи контролінгу

- 5.1. Аналіз точки беззбитковості.
- 5.2. Бенчмаркінг.
- 5.3. Вартісний аналіз.
- 5.4. Портфельний аналіз.
- 5.5. ABC –аналіз.
- 5.6. Аналіз слабких місць на підприємстві.

6. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації

1. Традиційні показники оцінки ефективності діяльності.
2. Показники чистих грошових потоків в оцінці ефективності: види, переваги та недоліки.
3. Відносні та абсолютні показники чистих грошових потоків.
4. Система винагороди за результати діяльності як інструмент управління поведінкою менеджменту та персоналу.
5. Система мотивації, що ґрунтується на концепції EVA.

7. Система вартісно-орієнтованого управління підприємством

1. Вартісний підхід до оцінки результатів діяльності суб'єктів господарювання.
2. Етапи постановки системи управління вартістю на підприємстві.
3. Investor Relations - як фактор формування доданої вартості підприємства.
4. Вплив інформаційної комунікації на вартість залучення капіталу та ринкову капіталізацію підприємства.

8. Стратегічний фінансовий контролінг та система збалансованих показників.

1. Цілі стратегічного контролінгу в рамках парадигм неокласичної економіки та інституційної економіки.
2. Формування монетарних та немонетарних фінансових цілей підприємства. Зв'язок фінансових цілей із стратегією компанії.
3. Стратегічні фактори ефективності як джерело побудови системи збалансованих показників.

9. Фінансова діагностика в системі контролінгу

1. Інтегральні методи діагностики фінансового стану: дискримінантний аналіз, логістична регресія, метод штучних нейронних сіток, теорія нечітких множин.

2. Методичні підходи до рейтингування підприємств.
3. Критерії оцінки якості системи фінансової діагностики.
4. Оцінка ефективності моделі фінансової діагностики.

10. Гармонізація та консолідація фінансової звітності.

1. Управлінський підхід до складання звітності (management approach).
2. Консолідована корпоративна звітність.
3. Основні принципи консолідації.
4. Забезпечення співставності показників консолідованої звітності. Правила перерахунку валют.
5. Декласифікація статей звітності.

11. Контролінг витрат у системі фінансового управління.

1. Підходи до визначення витрат.
2. Трагування витрат згідно законодавства України.
3. Витрати в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Класифікація операційних витрат з метою аналізу, планування та обґрунтування економічних рішень..

12. Внутрішній фінансовий контроль на підприємстві.

1. Зміст та види внутрішнього фінансового контролю на підприємстві.
2. Місце контролінгу в системі внутрішнього контролю на підприємстві.
3. Внутрішній аудит як інструмент зменшення асиметричного розподілу інформації.

Практичні заняття

1. Основи фінансового контролінгу.
2. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.
3. Внутрішнє (трансфертне) ціноутворення
4. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації.
5. Система вартісно-орієнтованого управління підприємством.
6. Стратегічний фінансовий контролінг та система збалансованих показників.
7. Фінансова діагностика в системі контролінгу.
8. Гармонізація та консолідація фінансової звітності.
9. Контролінг витрат у системі фінансового управління.

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 6 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять; решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, практичні завдання, презентації, тестові завдання) та подають їх на кафедри на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – диф. залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: активований акаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office 365, застосунки Microsoft Office: Teams, Moodle, Zoom. інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point). Мультимедійне обладнання: проектор, ноутбук. Підключена аудиторія до Wi-Fi.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти». Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувачів за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності здобувачів за вимогами НРК до 7-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувач на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів;
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		виконання ККР під час заліку за бажанням здобувача
	індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання поточних практичних і контрольних завдань ((підготовка та захист презентацій, вирішення кейсів).

Здобувачі вищої освіти отримують підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі результатів поточного контролю або складання заліку.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, оцінювання виконується без участі здобувача шляхом визначення середньозваженого значення.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач вищої освіти має право до кінця екзаменаційної сесії виконати комплексну контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Поточна успішність складається: з успішності за дві контрольні роботи (максимально оцінюється у 52 бали: I контрольна робота – 24 бали; II контрольна робота – 28 балів); оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 9 занять по 2 бали, максимально здобувач може отримати 18 балів) та оцінок за виконання комплексного індивідуального розрахункового завдання (30 балів з презентацією роботи, яка захищається на практичних заняттях). Отримані бали за 2 контрольні роботи, практичні заняття та виконання індивідуального

розрахункового завдання додаються. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання	Залік відбувається у письмовій формі, білети складаються з 10 тестових завдань та 3 задач. Кожний тест має один правильний варіант відповіді. Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 1 бал. Правильне вирішення задачі передбачає отримання 30 балів. Максимальна кількість балів за екзамен: 100
Практичні заняття	Дискусії, обговорення, де відпрацьовуються навички критичного мислення та аналізу, комплексного вирішення проблем інвестиційного розвитку підприємства та варіанти його фінансування, з використанням індивідуального та креативного підходу. Відбувається вирішення практичних ситуацій. Максимально оцінюються у 18 балів (9 занять × 2 бали/заняття).
	Кожен здобувач/ка повинен/на виконати комплексне індивідуальне розрахункове завдання з презентацією результатів дослідження, яку необхідно захистити на практичних заняттях. Максимально оцінюється в 30 балів (1 презентація × 30 балів).
Лекційні заняття	I контрольна робота максимально оцінюються у 24 бали. II контрольна робота максимально оцінюються у 28 балів

6.3 Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за рахунок вирішення ситуаційних завдань з використанням сучасного інформаційного та програмного забезпечення.

Максимальна кількість набраних балів за вирішення ситуаційних завдань – 2 бали.

Виконання практичних ситуаційних завдань – 2 бали.

6.3.2. Критерії оцінювання *індивідуального завдання*:

Максимально оцінюється в 30 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів з виконання комплексного індивідуального розрахункового завдання відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, де:

25 -30 балів – студент/ка демонструє повне розуміння теми дослідження. Всі аналітичні розрахунки виконано правильно з відповідними поясненнями й оцінкою результатів діагностики фінансової кризи на підприємстві. Пропонуються нестандартні управлінські рішення щодо розробки плану санації або системи превентивних заходів із запобігання банкрутству підприємства, вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем. Студент/ка може точно відповісти на всі запитання одногрупників щодо даної теми; ділиться думками з іншими учасниками групи; говорить чітко впродовж 95-100% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії, використовує нові слова для більшості слухачів; уважно слухає одногрупників, детально відповідає на всі питання форми оцінювання і завжди дає оцінки на

основі презентації, а не інших факторів;

18 - 24 бали – студент/ка демонструє розуміння теми дослідження, але є незначні арифметичні помилки в аналітичних розрахунках, або у відповідних поясненнях й оцінках результатів діагностики фінансової кризи на підприємстві. Запропоновані управлінські рішення щодо вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем та запобігання банкрутству підприємства не відрізняються оригінальністю й новизною. Студент/ка відповідає на більшість запитань одnogrupників щодо даної теми; говорить зрозуміло впродовж 80-90% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії; слухає одnogrupників, відповідає майже всі питання форми оцінювання та інколи дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

14 – 17 балів - студент/ка демонструє розуміння теми, але є деякі методичні помилки в аналітичних розрахунках, або у відповідних поясненнях й оцінках результатів діагностики фінансової кризи на підприємстві. Відсутні обґрунтовані пропозиції стосовно поліпшення фінансового становища, вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем та запобігання банкрутству підприємства. Студент/ка відповідає на деякі запитання одnogrupників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одnogrupників, інколи ставить уточнюючі питання;

3 - 13 балів – студент/ка не демонструє розуміння теми дослідження. Допущено грубі методичні помилки в аналітичних розрахунках. Відсутні обґрунтовані пропозиції стосовно поліпшення фінансового становища, вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем та запобігання банкрутству підприємства. Студент/ка по відповідає на деякі запитання одnogrupників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одnogrupників, уточнюючі питання не ставить;

0 -2 бали - студент/ка демонструє нерозуміння теми. Відсутні аналітичні розрахунки та пропозиції стосовно поліпшення фінансового становища, вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем та запобігання банкрутству підприємства. Не відповідає на жодні запитання одnogrupників щодо даної теми; говорить не зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує терміни, використовує слова помилково; слухає одnogrupників, уточнюючі питання не ставить.

6.3.3. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

I контрольна робота максимально оцінюються у 24 бали. (4 тести, 2 задачі);

II контрольна робота максимально оцінюються у 28 балів (8 тестів; 2 задачі).

Контрольні роботи містять: тестові завдання з чотирма варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється у 1 бал та 2 задачі, кожна з яких при правильному вирішенні максимально оцінюється по 10 балів, де:

10 балів – результат обчислень правильний, аналітичні розрахунки фінансових показників виконано вірно, у логічній послідовності відповідно до

чинних методик; розрахунки супроводжуються необхідними поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

8-9 балів – аналітичні розрахунки фінансових показників виконано в цілому вірно у логічній послідовності відповідно до чинних методик, але мають місце незначні арифметичні помилки; розрахунки супроводжуються достатніми поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

4-7 балів – аналітичні розрахунки фінансових показників виконано з методичними помилками та порушеннями логічної послідовності виконання; розрахунки не супроводжуються достатніми поясненнями; висновок за результатами розрахунків не достатньо обґрунтований; є помилки в граматиці та/або орфографії;

2-3 бали - аналітичні розрахунки фінансових показників виконано з грубими методичними і арифметичними помилками, порушеннями логічної послідовності виконання; відсутні пояснення до розрахунків; відсутній висновок за результатами розрахунків, є суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

1 бал – аналітичні розрахунки фінансових показників відсутні

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Фінансовий контролінг».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо, можуть отримати додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, що розміщено на сайті кафедри маркетингу: <https://eaf.nmu.org.ua> та у Microsoft Forms Office 365, які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Інвестиційний менеджмент».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анутовання тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- метод сценаріїв;
- метод мозкового штурму;
- метод евристичних питань;
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- дослідницький метод;
- пошуковий метод.

Самостійна робота супроводжується опитуванням та підготовкою презентацій.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Фінансовий контролінг [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 161 с.
2. Птащенко Л. О. Фінансовий контролінг [текст] навч. посіб. / Л. О. Птащенко, В. В. Сержанов. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 344 с.
3. Гудзинський О. Д. Контролінг в системі менеджменту / О. Д. Гудзинський. – К. – 2009. – 225 с.
4. Задорожний З. В. Контролінг: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, А. В. Фаїзов. – К. : Економічна думка, 2010. – 224 с.

Додаткова література:

1. Управлінський облік [Текст] : навч.-практ. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / І. О. Лукашова [та ін.]. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 225 с.

2. Бюджетування в економічних системах [Текст] : монографія / ред. Ю. Г. Лисенко, В. М. Андрієнко. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 360 с.
3. Бюджетування як інструмент забезпечення життєдіяльності підприємства [Текст] : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. В. Череп. – Запоріжжя : Запорізь. нац. ун-т, 2011. – 220 с.
4. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології [Текст] / С. В. Івахненко, О. В. Мелих. – К. : Знання, 2009. – 319 с.
5. Контролінг: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. С. С. Герасименко. – К. : Нац. акад. упр., 2011. – 99 с.
6. Контролінг в управлінні підприємством [Текст] : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Г. П. Ляшенко [та ін.]. – Ірпінь : НУ ДПС України, 2009. – 274 с.
7. Лубенченко О. Е. Фінансовий контролінг суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посібн. / О. Е. Лубенченко, Н. В. Акмаєва, І. Л. Чабаненко. – Алчевськ : ДонДТУ, 2010. – 116 с.
8. Прохорова В. В. Контролінг в управлінні витратами підприємств [Текст] : монографія / В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна. – Х. : УкрДАЗТ, 2010. – 256 с.
9. Семенов Г. А. Удосконалення управління промисловими підприємствами на засадах контролінгу [Текст] : монографія / Г. А. Семенов, О. В. Козуб. – Запоріжжя : [КПУ], 2011. – 215 с.